

ВОСЬМІ НАУКОВІ ЧИТАННЯ ІМЕНІ АКАДЕМІКА ЄВГЕНА ЛАЗАРЕНКА

11—14 вересня 2014 р. на базі спортивно-оздоровчого табору «Карпати» Львівського національного університету імені Івана Франка (Закарпатська обл.) відбулися Восьмі наукові читання імені академіка Євгена Лазаренка «Мінералогія: сьогодні і майбуття» (присвячені 150-річчю заснування кафедри мінералогії у Львівському університеті).

В роботі читань взяли участь 60 науковців України, які представляли такі установи: Київський національний університет (КНУ) імені Тараса Шевченка, Львівський національний університет (ЛНУ) імені Івана Франка, Одеський національний університет (ОНУ) імені І.І. Мечникова, Інститут геологічних наук (ІГН) НАН України (м. Київ), Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення (ІГМР) імені М.П. Семененка НАН України (м. Київ), Інститут геології і геохімії горючих копалин (ІГГК) НАН України (м. Львів), Інститут геотехнічної механіки імені М.С. Полякова НАН України (м. Дніпропетровськ), Приватний вищий навчальний заклад (ПВНЗ) «Інститут Тутковського» (м. Київ).

Відкрив читання вступним словом заступник голови Оргкомітету, декан геологічного факультету ЛНУ ім. Івана Франка М. Павлунь.

Перше пленарне засідання розпочали О. Матковський і Л. Скакун (ЛНУ) доповіддю «Кафедрі мінералогії Львівського національного університету імені Івана Франка 150 років». У ній зазначалось, що кафедру мінералогії відкрито на філософському факультеті університету в 1864 р. Її засновником і першим завідувачем був основоположник мікроскопічного методу в мінералогії і петрографії проф. Фердинанд Ціркель. У подальшому її очолювали за сумісництвом професор зоології Максиміліан Герман Шмідт (1868—1870), доктор філософії за спеціальністю «мінералогія» Фелікс Крейтц (1871—1880), відомий дослідник мінералогії і геології Карпат проф. Юліан Медвецький (1887—1889), геолог-палеонтолог проф. Еміль Дуніковський (1889—1925). У 1920-х роках кафедра мінералогії належала новоствореному природничо-математичному факультету, її робота стала активнішою. Кафедру очолювали проф. Зігмунд Верберг (1925—1933), який заснував кафедру кристалографії, проф. Юліан Токарський (1933—1939). У подальшому кафедру очолювали учні проф. Ю. Токарського професори Стефан Біскупський (1939—1941) та Казимир Смуліковський (1941—1944).

З 1945 р. кафедру мінералогії в складі новоствореного геологічного факультету очолював проф. Євген Лаза-

ренко. Відтоді розпочалось формування мінералогічної регіонально-генетичної школи, яку його учні й послідовники називають лазаренківською. Після переїзду Є. Лазаренка в Київ кафедру мінералогії очолювали доцент А. Ясінська (1969—1974), проф. О. Матковський (1974—1999), доцент П. Білоніжка (1999—2000), доцент Л. Скакун (з 2000 р.).

Відбувається подальший розвиток мінералогічної школи Є. Лазаренка. На кафедрі ведуться активні мінералогічні, геохімічні, кристалографічні дослідження, започатковуються нові навчально-методичні розробки, застосовуються комп'ютерні технології.

Далі протягом двох днів роботи наукових читань було заслухано близько 30 пленарних і оглянуто та вивчено 17 стендових доповідей. У них були наведені результати мінералогічного, петрологічного і геохімічного досліджень різних геологічних об'єктів України – Українського щита, Донбасу, Прикарпаття, Українських Карпат. Лише в доповіді В. Гулія зі співавторами (ЛНУ) йшлося про карбонатити Сїїліярві з Фінляндії. Дослідники вивчали мінеральний склад різних геологічних об'єктів, хімізм, структуру й інші властивості окремих мінералів у них, акцесорних і породоутворювальних, виконували дослідження включень у мінералах, проводили експериментальне моделювання тих чи інших процесів мінералоутворення.

Найбільше уваги в доповідях було приділено результатам вивчення лужних порід і карбонатитів, рідкіснометалевих, золотих родовищ і рудопроявів, калійних родовищ.

У поодиноких доповідях йшлося про розсіпні родовища, зокрема про добре вивчене і перспективне Мотронівсько-Аннівське титан-цирконієве родовище (Середнє Придніпров'я), про яке від імені співавторів доповідала С. Василенко (ІГН), відклади одеського шельфу Чорного моря, евапорити. Висновки доповідей ґрунтувались на вивченні (у міру зменшення) хімічного складу, ізотопії, флюїдних включень, рентгеноструктурного аналізу, кристаломорфології, оптичної спектроскопії та деяких інших фізичних методів.

Слід відзначити цікаву доповідь про загальну кількість мінералів, відкритих в Україні, і перспективи їх подальшого відкриття під назвою «Мінералогія України в контексті мінералогії Світу» Г. Кульчицької (ІГМР) та В. Павлишина (КНУ). Зворушливою й обнадійливою щодо зацікавлення геологією школярів Києва прозвучала доповідь Г. Лівенцевої (ПВНЗ «Інститут Тутковського») і М. Крочак «Експериментальний освітній проект ВГО “Спілка геологів України” та Інституту Тутковського “Надра земні, надра духовні”». В. Павлишин (КНУ) виголосив обширну доповідь «180 років кафедрі мінералогії в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка». О. Матковський (ЛНУ) провів презентацію книги «Мінерали Українських Карпат. Процеси мінералоутворення».

По закінченні пленарних засідань узагальнюючий огляд стендових доповідей зробив проф. О. Чепіжко (ОНУ імені І.І. Мечнікова).

Жваво, цікаво і, без сумніву, корисно відбулась загальна дискусія. В ній взяли участь Г. Кульчицька, Д. Возняк (ІГМР), І. Наумко (ІГГК), Г. Лівенцева (ПВНЗ «Інститут Тутковського»), М. Ковальчук (ІГН), В. Павлишин (КНУ), О. Матковський, М. Павлунь (ЛНУ).

У виступах прозвучали як похвальні, так і критичні сторони цьогорічних читань. Похвальні: велика частина молоді, яка вільно володіє матеріалом, сучасною комп'ютерною технікою, логічно мислить, уміє донести свої думки слухачам, любить геологію; старше покоління дослідників за цієї сучасної скрути, все ж «вибиваючи» новітні прилади, а подекуди уміло поліпшуючи

старі, передає свій досвід і уміння молодим; широка географія об'єктів дослідження.

Критичні думки висловлені в такому руслі: у більшості робіт регіонального плану не зроблено генетичних висновків, деякі доповіді мають лише описовий характер, фіксують результати тих чи інших досліджень без спроби їх практичного застосування, вивчення онтогенії мінералів, залучення новітніх фізичних методів, не було узагальнюючих робіт теоретичного плану і спроб вивчення на рівні наномінералогії.

Завершилися Восьмі наукові читання імені академіка Євгена Лазаренка цікавою і пізнавальною екскурсією на відслонення туфів і андезито-базальтів Закарпаття, яку зі знанням справи і умінням провів Л. Скакун (ЛНУ імені Івана Франка).

Ю.А. ГАЛАБУРДА